

dysleksja

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Arkusz I

czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Odpowiedzi należy zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Proszę pisać tylko w kolorze czarnym; nie pisać ołówkiem.
5. Nie wolno używać korektora.
6. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
7. Wszelkie notatki należy sporządzać tylko w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
8. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
9. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia nauczyciel**.

Życzymy powodzenia!

ARKUSZ I

STYCZEŃ
ROK 2005

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **83 punkty**

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

W zadaniach od nr 1 do nr 7 zakreśl prawidłową odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Zasady współczesnej demokracji zakładają, że legalna władza wynika z

- A. charyzmatycznych właściwości i zdolności przywódcy.
- B. mocy obowiązującego prawa.
- C. tradycji i panujących zwyczajów.
- D. namaszczenia boskiego i urodzenia.

Zadanie 2. (1 pkt)

Formą demokracji bezpośredniej jest aktywność obywatelska wyrażona udziałem w

- A. obradach parlamentu.
- B. referendum.
- C. wyborach samorządowych.
- D. zbieraniu podpisów pod petycją skierowaną do władz.

Zadanie 3. (1 pkt)

W Konstytucji RP zapisano: „ Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym. (...)” Oznacza to, że

- A. organy państwa działają tylko i jedynie na podstawie prawa, a prawo jest wyrazem woli narodu.
- B. naczelną pozycję wśród organów państwa mają organy sądownicze.
- C. organy państwa dostosowują prawo do celów polityki wewnętrznej i sądowniczej.
- D. organy państwa wybierane są w demokratycznych wyborach.

Zadanie 4. (1 pkt)

Do pierwszej generacji praw człowieka należy prawo do

- A. korzystania z dóbr kultury.
- B. pomocy humanitarnej.
- C. pracy.
- D. wolności sumienia.

Zadanie 5. (1 pkt)

Uroczyste podpisanie Traktatu Konstytucyjnego UE odbyło się 29.10.2004 roku w

- A. Brukseli.
- B. Paryżu.
- C. Strasburgu.
- D. Rzymie.

Zadanie 6. (1 pkt)

Do trzeciego filaru UE należą sprawy związane z

- A. polityką regionalną.
- B. rozbrojeniem.
- C. unią monetarną.
- D. współpracą policji.

Zadanie 7. (1 pkt)

Do kompetencji Zgromadzenia Narodowego zapisanych w Konstytucji RP należy

- A. podejmowanie decyzji w sprawach dotyczących polityki zagranicznej.
- B. przyjmowanie przysięgi od nowo wybranego prezydenta.
- C. ratyfikowanie umów międzynarodowych.
- D. wybór prezydenta spośród zaproponowanych przez Sejm kandydatów.

W zadaniach od nr 8 do nr 12 przyporządkuj cyfrom odpowiednie litery.

Zadanie 8. (2 pkt)

Przyporządkuj do typu więzi jej określenie.

1. Więź narodowa
 2. Więź państwowa
 3. Więź społeczna pierwotna
 4. Więź społeczna wtórna
-
- a) Więź oparta na stycznościach osobistych i postawach emocjonalnych.
 - b) Więź mająca charakter polityczny i prawny.
 - c) Więź zakorzeniona we wspólnych obyczajach i języku.
 - d) Więź wynikająca ze styczności rzeczowych i oparta na interesach.
 - e) Więź mająca podłoże etniczne.

1 2 3 4

Zadanie 9. (2 pkt)

Przyporządkuj nazwy współczesnych ruchów społecznych do podanych informacji.

1. Antyglobalizm
 2. Ekologizm
 3. Feminizm
 4. Pacyfizm
-
- a) Buntująca się grupa kobiet nie zaakceptowała wyboru na stanowisko szefa swojej partii, pana Jana Kowalskiego.
 - b) Doroczny marsz wielkanocny zgromadził tysiące ludzi połączonych wspólną ideą.
 - c) Grupa osób związana z tym ruchem zorganizowała pikietę w naszym mieście, protestując przeciwko budowie restauracji Mc Donald's.
 - d) Lider ugrupowania wezwał swoich zwolenników do stosowania przemocy, z użyciem broni włącznie.
 - e) Organizacja pozarządowa rozprowadziła wśród mieszkańców miasta ulotkę informującą o konsekwencjach budowy nowego zakładu przetwórczego.

1 2 3 4

Zadanie 10. (2 pkt)

Przyporządkuj wymienionym instytucjom kompetencje w zakresie opisywanych spraw.

1. Naczelny Sąd Administracyjny
 2. Najwyższa Izba Kontroli
 3. Rzecznik Praw Obywatelskich
 4. Trybunał Konstytucyjny
-
- a) Barbara Kozieł pięć lat czeka na wydanie wyroku w sprawie rozpatrywanej przez sąd rejonowy.
 - b) Piotr Malinowski uznał za niezgodną z prawem decyzję urzędu gminy nakazującą mu wniesienie dodatkowych opłat za pozwolenie na handel na targowisku.
 - c) Przedstawiciele tej instytucji zwrócili uwagę władzom gminy, że biało-czerwona flaga nie może wisieć niżej od flagi UE.
 - d) Szymon Warecki złożył skargę na urzędnika sądu, który zagubił jego dokumenty.
 - e) Właściciel supermarketu zaskarżył decyzję lokalnego samorządu zakazującą dużym sklepom handlu w niedzielę. Powołał się na naruszenie konstytucyjnych wolności.

1 2 3 4

Zadanie 11. (2 pkt)

Przyporządkuj hasła używane w kampanii wyborczej do idei politycznych.

1. „Celem działania jest zachowanie i umocnienie tradycyjnych wartości.”
 2. „Zniesiemy obniżenie progu wyborczego dla mniejszości narodowych.”
 3. „Państwo będzie właścicielem wszystkich zakładów produkcyjnych.”
 4. „Zniesiemy koncesjonowanie działalności gospodarczej”.
- a) Agraryzm
b) Komunizm
c) Konserwatyzm
d) Liberalizm
e) Nacjonalizm

1 2 3 4

Zadanie 12. (2 pkt)

Połącz gałęzie prawa z ich opisami.

1. Prawo administracyjne
 2. Prawo cywilne
 3. Prawo karne
 4. Prawo kościelne
- a) Jest gałęzią prawa regulującą przede wszystkim stosunki majątkowe i stosunki osobowe między równorzędnymi podmiotami prawa.
- b) Zawiera normy wyznaczające zakazy i nakazy postępowania, których naruszenie jest zagrożone karą.
- c) Zawiera normy regulujące strukturę, organizację i funkcjonowanie organów kościelnych.
- d) Reguluje zasady ustroju politycznego, gospodarczego i społecznego w państwie.
- e) Normuje działalność administracji państwa oraz realizację przez organy państwowe funkcji administrowania.

1..... 2..... 3..... 4.....

Zadanie 13. (2 pkt)

Czy poniższe opisy dotyczą zjawisk mających miejsce w społeczeństwie obywatelskim?
Zaznacz prawidłową odpowiedź.

- a) Frekwencja w referendum dotyczącym odwołania rady gminy wyniosła 89%.
- b) Badania lokalnej gazety wykazały, że 70% dorosłych mieszkańców jest gotowych zapisać się do stowarzyszenia miłośników lokalnej tradycji.
- c) W zorganizowanym proteście przeciwko zamknięciu przez władze miasta dużej osiedlowej szkoły wzięło udział kilkanaście osób.
- d) Mieszkańcy odpowiedzieli na apel członków stowarzyszenia, zaprzestając kupowania lokalnej gazety, słynącej z podawania nieprawdziwych informacji.

TAK	NIE

Zadanie 14. (2 pkt)

Uzupełnij zdania zamieszczone poniżej.

- a) Normy dotyczą członków danych związków wyznaniowych.
- b) Normy dotyczą wszystkich obywateli.

Zadanie 15. (4 pkt)

Podaj cztery przykłady zmian w strukturze demograficznej społeczeństwa polskiego, które nastąpiły w ostatnich 15 latach.

- 1
- 2
- 3
- 4

Zadanie 16. (4 pkt)

Po przeczytaniu tekstu wpisz po cztery numery zdań, które zawierają:

- a) fakty.....
- b) opinie.....

„Cyrk w Brukseli”

1) Na rondzie Schumana w Brukseli, pośród najważniejszych budynków unijnych, stoi od niedawna kolorowy namiot cyrkowy.(...) 2) Prawdziwy cyrk odbywa się w okolicznych europalacach: Berlaymont, Breydel, Consilium, Charlemagne, gdzie wszyscy siedzą na walizkach i z obłędem w oczach starają się obsługiwać dwie komisje jednocześnie. 3) Jeszcze śmieszniej jest w gmachu Parlamentu Europejskiego - w atmosferze skandalu zakończyły się tam przesłuchania nowych komisarzy. 4) Europejska prasa jest zgodna: najlepiej wypadł Brytyjczyk Peter Mandelson, chwali się Danutę Hübner, dobrze poszło też Dalii Grybauskaitė z Litwy, Viviane Reding z Luksemburga i Szwedce Margot Wallström.

5) Zdecydowanie najgorzej wypadł Laszlo Kovacs. 6) Były komunistyczny minister spraw zagranicznych Węgier nie potrafił odpowiedzieć na wiele pytań dotyczących jego resortu - energetyki.(...) 7) Największy skandal wybuchł jednak wokół przesłuchań Włocha Rocco Buttiglione oraz Holenderki Neelie Kroes. 8) Przyszłą komisarz ds. konkurencji podejrzewa się o chęć faworyzowania którejś z 51 firm, w których radach nadzorczych zasiadała. 9) Zarzuca się jej niejasności w deklaracjach podatkowych jej i jej byłego męża, burmistrza Rotterdamu.

10) To jednak nic w porównaniu z napaścią socjalistów, zielonych i liberałów na Rocco Buttiglione za to, że nazwał homoseksualistów „grzesznikami”.

11) Kulminacją typowo komunistycznej nagonki na katolika była finezyjna wypowiedź przewodniczącego Parlamentu Europejskiego, socjalisty Josepa Borrella, że „Buttiglione nie powinien się zajmować kwestiami sprawiedliwości, lecz burakami”. 12) W efekcie członkowie jednej z dwóch komisji PE stosunkiem głosów 26:25 opowiedzieli się za odrzuceniem kandydatury włoskiego filozofa.

13) Czy może zatem Buttiglione musi odejść? 14) Raczej nie, ponieważ na sesji plenarnej parlament nie głosuje nad zaufaniem dla poszczególnych komisarzy, ale dla całej komisji. 15) Barroso nie może pozwolić się szantażować europarlamentarzystom przez całą kadencję i broni włoskiego komisarza. 16) Być może Buttiglione będzie musiał złożyć oświadczenie, że nie zamierza gnębić gejów i na tym się skończy.

Jacek Pałasiński, *Wprost*, Nr 1144, 31.10.2004

Zadanie 17. (4 pkt)

Podaj po dwa konkretne wydarzenia z ostatnich lat, które dokumentują wypełnianie przez państwo polskie:

a) funkcji zewnętrznej

.....

b) funkcji wewnętrznej

.....

Zadanie 18. (2 pkt)

Zdefiniuj poniższe pojęcia.

a) socjalizacja

.....

.....

b) stereotyp

.....

.....

Zadanie 19. (11 pkt)

Zapoznaj się z fragmentem „Kodeksu karnego” i odpowiedz na poniższe pytania.

Kodeks karny (fragmenty)

Art. 115. §13. Funkcjonariuszem publicznym jest :

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) poseł, senator, radny,
- 3) sędzia, ławnik, prokurator, notariusz, komornik, kurator sądowy, (...)
- 4) osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe (...),
- 5) osoba będąca pracownikiem organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe,
- 6) osoba zajmująca kierownicze stanowisko w innej instytucji państwowej,
- 7) funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz Służby Więziennej,
- 8) osoba pełniącą czynną służbę wojskową.

Art. 115. §19. Osobą pełniącą funkcję publiczną jest funkcjonariusz publiczny, członek organu samorządowego, osoba zatrudniona w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, chyba że wykonuje wyłącznie czynności usługowe (...).

Art. 228.

§1. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej , przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat.

§2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat.

§3. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§4. Karze określonej w §3 podlega także ten, kto w związku z pełnieniem funkcji publicznej, uzależnia wykonanie czynności służbowej od otrzymania korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy lub takiej korzyści żąda.

§5. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową znacznej wartości albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Art. 229.

§1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat.

§2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat.

§3. Jeżeli sprawca czynu określonego w §1 działa, aby skłonić osobę pełniącą funkcję publiczną do naruszenia przepisów prawa lub udziela albo obiecuje udzielić takiej osobie korzyści majątkowej lub osobistej za naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§4. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12. (...)

§6. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w §1-5, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte przez osobę pełniącą funkcję publiczną, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.”

a) Podaj nazwę zjawiska, którego dotyczą Art. 228-229 *Kodeksu karnego*.

.....

b) Podaj po jednym przykładzie osiągniętej korzyści:

1. majątkowej.....

2. osobistej.....

c) Czy osoba osiągająca korzyści i osoba proponująca korzyści jest traktowana przez Kodeks tak samo? Odpowiedź uzasadnij, przytaczając odpowiednie przepisy.

.....

.....

d) Opisz krótko (po jednym przypadku) znane Ci lub hipotetyczne sytuacje naruszające cytowane przepisy *Kodeksu karnego*. Wykorzystaj Art. 115. Przykłady odnieś do realiów współczesnej Polski.

1. Art. 228.§1.....

.....

.....

.....

.....

2. Art. 228. §3.....
.....
.....
.....

3. Art. 228. §4.....
.....
.....
.....

Zadanie 20. (9 pkt)

Zapoznaj się z przedstawionymi materiałami i odpowiedz na pytania.

Materiał nr 1

A) „Art. 2. Każda osoba jest uprawniona do korzystania ze wszystkich praw i wolności ogłoszonych w niniejszej Deklaracji bez jakiegokolwiek różnicy, zwłaszcza ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub jakiegokolwiek inne (...)”

B)

Materiał nr 2

„Z zaprezentowanego wczoraj raportu Banku Światowego „Płeć a możliwości ekonomiczne w Polsce. Czy kobiety straciły na transformacji?” wynika, że polskie kobiety mniej skorzystały na transformacji niż mężczyźni. Ale jest szansa, że różnice będą się

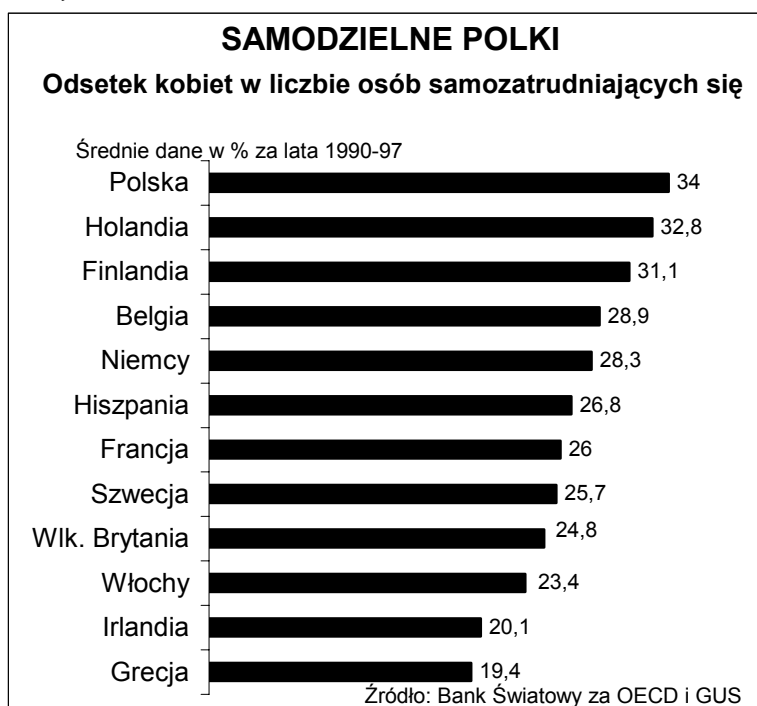
wyrównywać. Prawo o równym statusie kobiet i mężczyzn jest w Polsce dobre. Kobiety są wykształcone (...) a jednak zarabiają mniej. (...)

(...) tylko 39 % kobiet gdzieś pracuje (a mężczyzn – 51%). Kobiety częściej są długotrwale bezrobotne i zatrudniane w niepełnym czasie pracy. Zarabiają średnio ok. 20% mniej niż mężczyźni. I mają niższe emerytury (średnio aż o 30%) - bo nie dość, że ich zarobki w trakcie kariery zawodowej są niższe, to jeszcze przechodzą na emeryturę pięć lat przed mężczyznami. (...) Niewiele też kobiet sprawuje wysokie stanowiska w polityce i w gospodarce.

Są jednak powody do optymizmu. Mimo poważnych barier (...) Polki są nad wyraz przedsiębiorcze - bardziej niż kobiety z innych krajów UE. (...) Bank Światowy zauważył znaczącą aktywność kobiet nawet na terenach wiejskich, od lat dotkniętych biedą i postępującym społecznym marazmem. Zajmują się głównie handlem i usługami (...).”

Gazeta Wyborcza, 15.04.2004

Materiał nr 3 Gazeta Wyborcza, 15.07.2004

a) Podaj nazwę i rok wydania dokumentu, z którego pochodzi cytowany fragment zawarty w Materiale nr 1A.

.....

b) Do jakiego stereotypu dotyczącego kobiet odnosi się rysunek zamieszczony w Materiale nr 1B?

.....

c) Na podstawie Materiału nr 2 i 3 wymień różnice w pozycji zawodowej i materialnej między kobietami a mężczyznami w Polsce.

.....

.....

.....

- d) Jakie, Twoim zdaniem, są źródła wysokiego, w porównaniu z innymi krajami UE, odsetka kobiet w liczbie osób samozatrudniających się w Polsce? Wymień dwa.

1.....

2.....

- e) Jak sądzisz, czy źródła wysokiego odsetka kobiet w liczbie osób samozatrudniających się w rozwiniętych krajach europejskich są takie same jak w Polsce? Krótko uzasadnij swoją wypowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 21. (11 pkt)

Materiały CBOS – 2003 rok, sondaż na temat „Opinie o kobietach pracujących zawodowo”
Tabela nr 1

Jak Pan(i) myśli, czy w naszym społeczeństwie jest bardziej szanowana:	Wskazania kobiet według terminów badań			Wskazania mężczyzn	Ogółem
	VIII 1993	XI 1996	III 2003	III 2003	III 2003
	w procentach				
• Kobieta pracująca zawodowo	48	71	60	37	49
• Gospodyni domowa, kobieta niepracująca zawodowo	3	2	4	5	4
• Nie ma różnicy	41	23	33	54	43
• Trudno powiedzieć	7	4	4	5	4

Tabela nr 2

Czy Pan(i) osobiście wolał(a)by mieć w pracy szefa-kobietę czy szefa-mężczyznę?	Wskazania kobiet według terminów badań			Wskazania mężczyzn według terminów badań			Ogółem		
	XII 1992	XI 1998	III 2003	XII 1992	XI 1998	III 2003	XII 1992	XI 1998	III 2003
	w procentach								
• Kobietę	14	12	11	11	7	13	13	10	12
• Mężczyznę	46	40	40	48	43	33	47	42	37
• Wszystko jedno	33	42	42	36	47	49	34	44	45
• Trudno powiedzieć	7	5	7	4	3	5	6	4	6

- a) Na podstawie Tabeli nr 1 napisz, jak zmieniły się opinie kobiet na temat szacunku społeczeństwa wobec kobiet pracujących zawodowo w ostatnim dziesięcioleciu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- b) Czym różnią się wypowiedzi kobiet od wypowiedzi mężczyzn w 2003 roku?

.....

.....

.....

.....

- c) Na podstawie Tabeli nr 2 napisz, jak zmieniły się w ostatnim dziesięcioleciu preferencje Polaków dotyczące płci osoby kierującej ich pracą.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- d) W jakim okresie najbardziej zmieniły się preferencje kobiet, a w jakim preferencje mężczyzn?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Brudnopis

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....